

La decadència d'un món que s'ensorra

2003-11-14 12:00:17

Attila Bartis

La calma

Traducció d'Adan Kovacsics

Acantilado, Barcelona, 2003

La calma és una novel·la que demana una activa participació del lector, en què les parts fosques són molt més abundants que les il·luminades, exactament igual que en la ment del protagonista que exerceix de narrador en 1a persona. Així s'esdevé, doncs, una narració de vegades onírica, de vegades caòtica, de vegades repetitiva i sincopada fins a l'infantilisme, que, en la recuperació dels instants viscuts, no segueix un ordre cronològic, sinó que, canviant constantment d'espai temporal, va generant un retrat impressionista d'una vida torturada i plena d'ombres. I això té també el seu reflex en la forma de la novel·la, una successió de fragments més aviat breus –mai més enllà de les dues o tres pàgines– separats gràficament per un mínim espai en blanc. Com en altres novel·les que s'han publicat els darrers anys a països del centre i de l'est d'Europa –Bartis és un autor romanés que viu a Budapest fa gairebé vint anys–, un dels protagonistes principals de *La calma* és la decadència: d'un món en descomposició que s'ensorra omplint tots els racons de runa, d'uns ambients asfixiants i claustrofòbics, i d'uns personatges que viuen en la frontera imperfecta entre la bogeria i la cordura.

Encara que tot això pot tenir un correlat evident en moments històrics recents –el final del comunisme, especialment– l'autor a penes si s'hi refereix, i ho focalitza en els personatges. Així, aquesta decadència està simbolitzada sobretot en la mare, una actriu en una altra època cèlebre i d'una gran bellesa, i que ara viu enclaustrada entre les parets d'un pis moblat amb peces recuperades dels decorats d'antics muntatges teatrals, aterrida amb la idea d'eixir al carrer o de deixar-se veure per ningú, totalment desequilibrada, i exercint una estricta dominació sobre el fill. També la violència –tant física com verbal– i el sexe són ingredients bàsics d'aquest món sòrdid. Un sexe, però, que sempre va de la mà de la brutalitat, que no es viu mai com una cosa natural i plaent, sinó que, ben al contrari, forma part de la degradació moral d'aquests éssers, fins al punt que l'incest és alguna cosa més que una ombra que plana al damunt d'ells i de la seua història. En definitiva, i en referència al títol triat per Bartis, la *calma* és, bàsicament, un anhel d'uns personatges desorientats i torturats, però un anhel que es mostra impossible d'assolir, i que sembla girar al voltant de la mort, després de quinze anys de reclusió voluntària, de la mare.